

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 3ης Δεκεμβρίου 2009*

Στην υπόθεση C-475/08,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 5 Νοεμβρίου 2008,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη Μ. Πατακιά και τον Β. Schima, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου του Βελγίου, εκπροσωπούμενου από τη C. Rochet, επικουρούμενη από τους J. Scalais και O. Vanhulst, avocats,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ κατά ΒΕΛΓΙΟΥ
ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, προεδρεύοντα του έκτου τμήματος, C. Toader (εισηγήτρια) και P. Kūris, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

¹ Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι το Βασίλειο του Βελγίου:

— παραλείποντας να ορίσει, όπως επιβάλλει το άρθρο 7 της οδηγίας 2003/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με

τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 98/30/ΕΚ (ΕΕ L 176, σ. 57, στο εξής: η οδηγία), τους διαχειριστές δικτύων,

- προβλέποντας όχι μόνον τη ρυθμιζόμενη πρόσβαση τρίτων στο δίκτυο, αλλά και πρόσβαση κατόπιν διαπραγματεύσεων, αντιθέτως προς το άρθρο 18 της οδηγίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 25, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, και

- παραλείποντας να μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο το άρθρο 22, παράγραφος 3, στοιχεία δ' και ε', και παράγραφος 4, της οδηγίας,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

² Με έγγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 31 Μαρτίου 2009, η Επιτροπή παραιτήθηκε από τη δεύτερη αιτίαση της προσφυγής της, δεδομένου ότι το Βασίλειο του Βελγίου δήλωσε, με το υπόμνημά του αντικρούσεως, ότι κατάργησε την εθνική διάταξη, η οποία παρείχε στους τρίτους κατόπιν διαπραγματεύσεων τη δυνατότητα προσβάσεως στα δίκτυα μεταφοράς, καθώς και στις εγκαταστάσεις αποθηκείσεως και υγροποιημένου φυσικού αερίου (στο εξής: ΥΦΑ).

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία

- 3 Το άρθρο 7 της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη ορίζουν, ή απαιτούν από επιχειρήσεις φυσικού αερίου στις οποίες ανήκουν εγκαταστάσεις μεταφοράς, αποθήκευσης ή εγκαταστάσεις ΥΦΑ να ορίζουν, για χρονική περίοδο που προσδιορίζεται από τα κράτη μέλη βάσει κριτηρίων αποδοτικότητας και οικονομικής ισορροπίας, έναν ή περισσότερους διαχειριστές δικτύου. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι διαχειριστές δικτύων μεταφοράς, αποθήκευσης ή εγκαταστάσεων ΥΦΑ ενεργούν σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 10.»

- 4 Το άρθρο 11 της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη ορίζουν, ή ζητούν από τις επιχειρήσεις που είναι ιδιοκτήτριες των δικτύων διανομής ή υπεύθυνες για αυτά να ορίζουν, για χρονική περίοδο καθοριζόμενη από τα κράτη μέλη, βάσει παραμέτρων αποτελεσματικότητας και οικονομικής ισορροπίας, έναν ή περισσότερους διαχειριστές του δικτύου διανομής. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι διαχειριστές δικτύων διανομής να ενεργούν σύμφωνα με τα άρθρα 12 έως 14.»

5 Το άρθρο 22 της οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Η κύρια νέα υποδομή φυσικού αερίου, δηλαδή οι διασυνδέσεις μεταξύ κρατών μελών, το ΥΦΑ και οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης, μπορεί, κατόπιν αιτήματος, να απαλλάσσεται από τις διατάξεις των άρθρων 18, 19 και 20 [τα οποία αφορούν, αντίστοιχα, την πρόσβαση στα δίκτυα, την πρόσβαση στις εγκαταστάσεις αποθηκείσεως και την πρόσβαση σε ανάντη δίκτυα αγωγών] και του άρθρου 25, παράγραφοι 2, 3 και 4 [το οποίο αφορά τις ρυθμιστικές αρχές], υπό τους ακόλουθους όρους:

[...]

3. [...]

[...]

δ) Η απόφαση απαλλαγής [...] αιτιολογείται δεόντως και δημοσιεύεται.

ε) Όσον αφορά τις διασυνδέσεις, οιαδήποτε απόφαση απαλλαγής λαμβάνεται κατόπιν διαβούλευσης με τα άλλα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη ή τις ρυθμιστικές αρχές τους.

4. Η απόφαση απαλλαγής κοινοποιείται, αμελλητί, από την αρμόδια αρχή στην Επιτροπή μαζί με όλες τις σχετικές με την εν λόγω απόφαση πληροφορίες. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να υποβάλλονται στην Επιτροπή συνολικά, ώστε να της επιτρέπουν να λάβει τεκμηριωμένη απόφαση.

[...]»

- 6 Κατά το άρθρο 33 της οδηγίας, τα κράτη μέλη όφειλαν, καταρχήν, να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες διατάξεις για να συμμορφωθούν προς αυτή το αργότερο έως την 1η Ιουλίου 2004.

Ο βελγικός νόμος για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο

- 7 Η οδηγία μεταφέρθηκε στο βελγικό δίκαιο με τον νόμο της 1ης Ιουνίου 2005, ο οποίος επέφερε τροποποιήσεις στον νόμο της 12ης Απριλίου 1965 περί μεταφοράς αερίων και άλλων εμπορευμάτων μέσω αγωγών, (*Moniteur belge* της 14ης Ιουνίου 2005, σ. 27164).
- 8 Το άρθρο 8, παράγραφος 4, του νόμου της 12ης Απριλίου 1965, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 1ης Ιουνίου 2005 (στο εξής: νόμος για το αέριο), προβλέπει τα εξής:

«Κατόπιν γνωμοδοτήσεως της Τραπεζικής, Χρηματοπιστωτικής και Ασφαλιστικής Επιτροπής σχετικά με τα κριτήρια της § 3 και γνωμοδοτήσεως της [Ρυθμιστικής] Επιτροπής [για την ενέργεια και το αέριο] σχετικά με τα λοιπά κριτήρια, και κατόπιν διατυπώσεως γνώμης του Υπουργικού Συμβουλίου, ο [αρμόδιος για ενεργειακά θέματα

ομοσπονδιακός] υπουργός ορίζει, το αργότερο εννέα μήνες από τη δημοσίευση της προκηρύξεως της § 2, κατόπιν προτάσεως ενός ή περισσότερων κατόχων αδείας μεταφοράς φυσικού αερίου:

- 1 τον διαχειριστή του δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου
- 2 τον διαχειριστή των εγκαταστάσεων αποθηκείσεως φυσικού αερίου και τον διαχειριστή των εγκαταστάσεων ΥΦΑ, για περίοδο είκοσι ετών, δυνάμενη να παραταθεί.

[...]»

- 9 Κατά το άρθρο 8/1, παράγραφος 1, του νόμου για το αέριο:

«Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 8, η επιχείρηση φυσικού αερίου η οποία κατέχει, την 1η Ιουλίου 2004, μια ή περισσότερες άδειες μεταφοράς φυσικού αερίου κατ' εφαρμογήν του παρόντος νόμου και των εκδοθησομένων προς εκτέλεσή του υπουργικών αποφάσεων ή άδειες αποθηκείσεως φυσικού αερίου, συμπεριλαμβανομένων των αδειών που χορηγούνται κατ' εφαρμογήν του νόμου της 18ης Ιουλίου 1975 και των εκδοθεισών προς εκτέλεσή του υπουργικών αποφάσεων, ορίζεται, από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του άρθρου αυτού, βάσει του παρόντος νόμου και αναλόγως της περιπτώσεως:

- 1° διαχειρίστρια του δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου
- 2° διαχειρίστρια των εγκαταστάσεων αποθηκείσεως φυσικού αερίου

3° διαχειρίστρια των εγκαταστάσεων ΥΦΑ.

Έκαστος εκ των ανωτέρω τριών διορισμών ισχύει μέχρι τον οριστικό ορισμό του οικείου διαχειριστή, κατά το άρθρο 8, ή μέχρι την εκ μέρους του [αρμόδιου για ενεργειακά θέματα ομοσπονδιακού] υπουργού άρνηση εγκρίσεως του διορισμού αυτού.»

10 Το άρθρο 8/2 του νόμου για το αέριο ορίζει τα εξής:

«Οι κατωτέρω προϋποθέσεις ισχύουν για έκαστο εκ των τριών διαχειριστών των άρθρων 8 και 8/1, είτε πρόκειται για εισηγμένη στο χρηματιστήριο εταιρεία είτε όχι:

1° πρέπει να έχουν συσταθεί ως ανώνυμες εταιρείες και να έχουν την καταστατική έδρα τους και την κεντρική διοίκησή τους σε κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου,

2° πρέπει να πληρούν όλες τις προϋποθέσεις που προβλέπει ο νόμος της 2ας Αυγούστου 2002 περί τροποποίησης του εταιρικού κώδικα και ο νόμος της 2ας Μαρτίου 1989 περί δημοσιότητας των σημαντικών μερίδων του κεφαλαίου των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών και περί ρυθμίσεως των δημοσίων προσφορών εξαγοράς.»

- 11 Το άρθρο 15/5 *duodecies* του νόμου για το αέριο, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 27ης Δεκεμβρίου 2006 περί λοιπών διατάξεων (*Moniteur belge* της 28ης Δεκεμβρίου 2006, σ. 75266), προβλέπει τα εξής:

«§ 1er. Οι νέες μεγάλες εγκαταστάσεις φυσικού αερίου, ήτοι οι διασυνδέσεις με τα γειτονικά κράτη, οι εγκαταστάσεις ΥΦΑ και αποθηκείωσης μπορούν να τύχουν απαλλαγής από τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου και από τις διατάξεις περί τιμολογιακής μεθοδολογίας, εξαιρουμένων των άρθρων 15/7, 15/8 και 15/9. Η απαλλαγή αυτή χορηγείται με βασιλικό διάταγμα, κατόπιν γνωμοδότησεως της [Ρυθμιστικής] Επιτροπής [για την ενέργεια και το αέριο] [...].

[...]

§ 4. Κάθε αίτηση απαλλαγής κοινοποιείται αμελλητί στην Επιτροπή [των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων], μαζί με όλες τις σχετικές με την εν λόγω απόφαση χρήσιμες πληροφορίες.»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 12 Στις 10 Απριλίου 2006, η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο του Βελγίου έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο του προσάπτει ότι παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από ορισμένες διατάξεις της οδηγίας.
- 13 Οι βελγικές αρχές κατέθεσαν τις γραπτές παρατηρήσεις τους με έγγραφο που απηύθυναν στην Επιτροπή στις 13 Ιουνίου 2006.

- 14 Η Επιτροπή, κρίνοντας μη πειστικές τις παρατηρήσεις αυτές, απήυθυε στο Βασίλειο του Βελγίου, στις 15 Δεκεμβρίου 2006, αιτιολογημένη γνώμη με την οποία το κάλεσε να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να θέσει τέρμα στη φερόμενη παράβαση, εντός προθεσμίας δύο μηνών από την παραλαβή της γνώμης αυτής.
- 15 Οι βελγικές αρχές απάντησαν με έγγραφο, το οποίο διαβιβάστηκε στην Επιτροπή στις 27 Φεβρουαρίου 2007.
- 16 Κρίνοντας ότι η κατάσταση εξακολουθούσε να μην είναι ικανοποιητική, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επί της πρώτης αιτιάσεως που αφορά τη μη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 7 της οδηγίας

Επί του παραδεκτού

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 17 Το Βασίλειο του Βελγίου επισημαίνει ότι η Επιτροπή, με την προσφυγή της, προέβαλε τη μη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 7 της οδηγίας, μολονότι, στο έγγραφο οχλήσεως, στηρίχθηκε στο άρθρο 11 της οδηγίας και, στην αιτιολογημένη γνώμη, προέβαλε την παράβαση των άρθρων 7 και 11 της οδηγίας αυτής. Η Επιτροπή προκάλεσε, συνεπώς, σύγχυση σχετικά με τις αιτιάσεις που του προσάπτει.

- 18 Η Επιτροπή παρατηρεί, καταρχάς, ότι ανεξαρτήτως από τα άρθρα της οδηγίας που επικαλέστηκε, η προσαπτόμενη αιτίαση αφορούσε πάντα την παράλειψη ορισμού των διαφόρων διαχειριστών του συστήματος. Μολονότι στην αιτιολογημένη γνώμη της, παρέπεμπε στα άρθρα 7 και 11 της οδηγίας, εντούτοις, στην προσφυγή δεν γίνεται μνεία στο άρθρο 11, καθόσον το Βασίλειο του Βελγίου είχε ορίσει τους διαχειριστές του δικτύου διανομής, σύμφωνα με την τελευταία αυτή διάταξη. Το Βασίλειο του Βελγίου είχε, συνεπώς, τη δυνατότητα να κατανοήσει την αιτίαση αυτή και να προβάλει τα επιχειρήματά του.
- 19 Επιπροσθέτως, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ουδόλως αποκλείεται η δυνατότητα της Επιτροπής να εκθέσει λεπτομερώς, με την αιτιολογημένη γνώμη της, τις αιτιάσεις που ήδη προέβαλε κατά συνοπτικό τρόπο με το έγγραφο οχλήσεως, η δε Επιτροπή επικαλείται συναφώς την απόφαση της 28ης Μαρτίου 1985, 274/83, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1985, σ. 1077, σκέψεις 19 έως 21).

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 20 Επιβάλλεται, καταρχάς, η υπόμνηση ότι, καθόσον σκοπός του εγγράφου οχλήσεως είναι ιδίως ο προσδιορισμός του αντικειμένου της διαφοράς, προκειμένου να παρασχεθεί στο οικείο κράτος μέλος η δυνατότητα να προετοιμάσει την άμυνά του, δεν ισχύουν ως προς αυτό οι ίδιες απαιτήσεις ακρίβειας που ισχύουν ως προς την αιτιολογημένη γνώμη (βλ., μεταξύ άλλων, την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψεις 19 και 21).
- 21 Εν προκειμένω, η Επιτροπή, με το έγγραφο οχλήσεως, προσήψε στο Βασίλειο του Βελγίου ότι δεν μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 11 της οδηγίας, υποστηρίζοντας ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν προέβη σε οριστικό ορισμό των διαχειριστών των δικτύων μεταφοράς και διανομής, καθώς και των εγκαταστάσεων αποθηκείσεως και ΥΦΑ. Στην αιτιολογημένη γνώμη της, η Επιτροπή, προκειμένου να στηρίξει τις αιτιάσεις της, αναφέρθηκε επίσης στο άρθρο 7 της οδηγίας. Τέλος, στο δικόγραφο της προσφυγής της, απάλειψε την αναφορά της στο άρθρο 11, εκτιμώντας ότι το άρθρο αυτό είχε πλέον μεταφερθεί ορθώς στο βελγικό δίκαιο, μετά τον ορισμό από το Βασίλειο του Βελγίου των διαχειριστών του δικτύου διανομής.

- 22 Συνεπώς, ο πρώτος λόγος που προέβαλε η Επιτροπή στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής μπορεί προδήλως να συσχετιστεί με την πρώτη αιτίαση, η οποία προβλήθηκε στο πλαίσιο τόσο του εγγράφου οχλήσεως όσο και της αιτιολογημένης γνώμης, αμφοτέρων αφορώντων τον οριστικό ορισμό διαχειριστών δικτύου. Ως εκ τούτου, η τροποποίηση της οικείας διατάξεως της οδηγίας δεν έθιξε τα δικαιώματα άμυνας του καθού κράτους μέλους.
- 23 Ως εκ τούτου, η αιτίαση που αφορά παράβαση του άρθρου 7 της οδηγίας προβάλλεται παραδεκτώς.

Επί της ουσίας

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 24 Η Επιτροπή προσάπτει στο Βασίλειο του Βελγίου ότι δεν πρόεβη σε οριστικό ορισμό διαχειριστών των δικτύων μεταφοράς αερίου, εγκαταστάσεων αποθηκεύσεως αερίου και τερματικών σταθμών ΥΦΑ, όπως προβλέπει το άρθρο 7 της οδηγίας.
- 25 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το άρθρο 8, παράγραφος 4, του νόμου για το αέριο προβλέπει τον οριστικό ορισμό διαχειριστών δικτύου για περίοδο είκοσι ετών, δυνάμενη να παραταθεί. Η περίοδος αυτή κρίνεται κατάλληλη κατά το βελγικό δίκαιο βάσει κριτηρίων αποδοτικότητας και οικονομικής ισορροπίας. Συνεπώς, μέχρι τον ορισμό των εν λόγω διαχειριστών για μια τέτοια περίοδο, το Βασίλειο του Βελγίου δεν είχε εκπληρώσει πλήρως τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 7 της οδηγίας. Εξάλλου, τυχόν προσωρινός ορισμός για μη οριζόμενη περίοδο δεν θα μπορούσε να παράσχει στις επιχειρήσεις την ασφάλεια που θα τους έδινε, κατά την οδηγία, ο ορισμός για εκ των προτέρων καθορισμένη περίοδο.

26 Το Βασίλειο του Βελγίου αντιτείνει ότι το άρθρο 7 της οδηγίας δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να ορίσουν προσωρινώς διαχειριστή δικτύου. Υποστηρίζει ότι, κατά το βελγικό δίκαιο, δυνάμει των άρθρων 8/1 και 8/2 του νόμου για το αέριο, οι προσωρινώς ορισθέντες διαχειριστές δικτύου εκπληρώνουν τα καθήκοντα που οφείλουν να επιτελούν οι διαχειριστές δικτύου δυνάμει της οδηγίας. Συγκεκριμένα, στους προσωρινούς διαχειριστές επιβάλλονται οι ίδιοι όροι και υποχρεώσεις που βαρύνουν τους οριστικώς οριζόμενους διαχειριστές, καθόσον η μόνη διαφορά ως προς το καθεστώς που διέπει αυτές τις δύο κατηγορίες διαχειριστών έγκειται στη διαδικασία ορισμού και στη διάρκεια της συμβάσεώς τους. Εξάλλου, ο ορισμός προσωρινών διαχειριστών δικτύων ισοδυναμεί με οριστικό ορισμό, διότι οι οικείες επιχειρήσεις είναι οι μόνες που πληρούν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για οριστικό ορισμό. Εν πάση περιπτώσει, βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία για τον ορισμό οριστικών διαχειριστών.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

27 Το άρθρο 7 της οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη ορίζουν τους διαχειριστές των εγκαταστάσεων μεταφοράς, αποθηκεύσεως και ΥΦΑ «για χρονική περίοδο που προσδιορίζεται από τα κράτη μέλη βάσει κριτηρίων αποδοτικότητας και οικονομικής ισορροπίας». Κατά το άρθρο 33 της οδηγίας, οι διατάξεις για τη θέση σε ισχύ του άρθρου αυτού έπρεπε να είχαν θεσπιστεί το αργότερο έως την 1η Ιουλίου 2004.

28 Ο νόμος για το αέριο, μολοντί θεσπίζει στο άρθρο 8 διαδικασία ορισμού των εν λόγω διαχειριστών για περίοδο είκοσι ετών, προβλέπει στο άρθρο 8/1 τον προσωρινό ορισμό — «μέχρι τον οριστικό ορισμό του οικείου διαχειριστή» — επιχειρήσεων οι οποίες είναι ήδη κάτοχοι αδειών πριν την έναρξη ισχύος των τροποποιήσεων που εισήγαγε ο νόμος της 1ης Ιουνίου 2005. Παρατείνει, επομένως, την ισχύ των αδειών αυτών των διαχειριστών μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ορισμού σύμφωνα με τις απαιτήσεις που θέτει η οδηγία.

- 29 Το Βασίλειο του Βελγίου δέχεται ότι δεν προέβη ακόμη σε οριστικό ορισμό διαχειριστών δικτύου, αλλά διευκρινίζει ότι η διαδικασία αυτή βρίσκεται σε εξέλιξη.
- 30 Συναφώς, αρκεί η υπόμνηση ότι η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους όπως αυτή είχε κατά την εκπνοή της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2007, C-456/05, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2007, σ. I-10517, σκέψη 15). Συνεπώς, ελλείπει οριστικού ορισμού εντός της προθεσμίας αυτής, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αιτίαση που προέβαλε η Επιτροπή είναι βάσιμη.
- 31 Οι περιστάσεις που επικαλέστηκε το Βασίλειο του Βελγίου ότι δηλαδή οι προσωρινώς ορισθέντες διαχειριστές, αφενός, υπόκεινται στους ίδιους όρους και υποχρεώσεις που ισχύουν για τους οριστικώς ορισθέντες διαχειριστές και, αφετέρου, είναι οι μόνοι που δύνανται να πληρούν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για έναν τέτοιον οριστικό ορισμό δεν μπορούν να αποκλείσουν τη διαπίστωση της εκ μέρους αυτού του κράτους μέλους παραβάσεως των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 7 της οδηγίας.
- 32 Συγκεκριμένα, ο προσωρινός ορισμός των διαχειριστών αυτών καθυστερεί τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 7 της οδηγίας, η οποία, όπως παραδέχθηκε το Βασίλειο του Βελγίου, συνεπάγεται τον διορισμό των διαχειριστών αυτών για περίοδο είκοσι ετών.
- 33 Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, το Βασίλειο του Βελγίου, μη προβαίνοντας στον οριστικό ορισμό διαχειριστών εγκαταστάσεων μεταφοράς, αποθηκέυσε και ΥΦΑ, όπως προβλέπει το άρθρο 7 της οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη διάταξη αυτή.

Επί της τρίτης αιτιάσεως που αφορά τη μη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 22, παράγραφος 3, στοιχεία δ' και ε', και παράγραφος 4, της οδηγίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 34 Όσον αφορά τις νέες μεγάλες εγκαταστάσεις φυσικού αερίου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 15/5 *duodécies* του νόμου για το αέριο παρέχει στον Βασιλέα το δικαίωμα να χορηγεί απαλλαγές, όπως οι προβλεπόμενες στο άρθρο 22, παράγραφος 1, της οδηγίας, αλλά χωρίς να επαναλαμβάνει όλους τους όρους που θέτει συναφώς το άρθρο 22, παράγραφος 3, στοιχεία δ' και ε', και παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής. Κατά τις εν λόγω διατάξεις, η εθνική ρύθμιση πρέπει, μεταξύ άλλων, να προβλέπει ρητώς τη δημοσίευση και την κοινοποίηση στην Επιτροπή οιασδήποτε αποφάσεως απαλλαγής, καθώς και την υποχρέωση διαβουλεύσεως με τα άλλα κράτη μέλη πριν από τη λήψη μιας τέτοιας αποφάσεως στην περίπτωση διασυνδέσεως.
- 35 Συναφώς, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι γενικές αρχές που απορρέουν από την εθνική νομοθεσία περί διοικητικών πράξεων και η απευθείας εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων της οδηγίας από τις διοικητικές αρχές δεν κατοχυρώνουν την πλήρη μεταφορά των διατάξεων αυτών.
- 36 Όσον αφορά τον κανόνα της δημοσίευσής μιας αποφάσεως απαλλαγής, το Βασίλειο του Βελγίου ισχυρίζεται ότι μια τέτοιου είδους απόφαση, ως πράξη του Βασιλέα δυνάμει των άρθρων 105 και 108 του βελγικού Συντάγματος, δημοσιεύεται σύμφωνα με τις γενικές αρχές που διέπουν τη δημοσίευση πράξεων προερχομένων από την ομοσπονδιακή αρχή. Κατά τις αρχές αυτές, μια πράξη που παρουσιάζει ενδιαφέρον για μεγάλο αριθμό προσώπων δημοσιεύεται υποχρεωτικώς στο *Moniteur belge*. Ως εκ τούτου, η επιβολή της υποχρεώσεως να προβλέπει ο νόμος για το αέριο μια τέτοια δημοσίευση θα προσέκρουε τόσο στην αρχή της επικουρικότητας όσο και στην αρχή της αναλογικότητας.
- 37 Όσον αφορά τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 22, παράγραφος 3, στοιχείο ε', και παράγραφος 4, της οδηγίας, σχετικά με τη διαβούλευση με άλλα κράτη μέλη στην περίπτωση διασυνδέσεως, καθώς και την κοινοποίηση στην Επιτροπή των

αποφάσεων περί απαλλαγής, το Βασίλειο του Βελγίου υπογραμμίζει ότι, δεδομένου του αμέσου αποτελέσματος της οδηγίας και της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου, τις υποχρεώσεις αυτές τις υπέχουν αυτοδικαίως οι βελγικές αρχές, ώστε να παρέλκει η μεταφορά τους στο εθνικό δίκαιο. Επικαλείται, συναφώς, τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία το ασυμβίβαστο μιας εθνικής νομοθεσίας με τις κοινοτικές διατάξεις, ακόμα και με αυτές που έχουν απευθείας εφαρμογή, δεν μπορεί να αρθεί οριστικά παρά μόνο με εσωτερικές διατάξεις δεσμευτικού χαρακτήρα στην περίπτωση όπου μια οδηγία αποσκοπεί στη γένεση δικαιωμάτων για τους ιδιώτες (ιδίως απόφαση της 8ης Ιουλίου 1999, C-354/98, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1999, σ. I-4927, σκέψη 11). Εν προκειμένω, κατά το συγκεκριμένο κράτος μέλος, καθόσον η οδηγία δεν παρέχει δικαιώματα στους ιδιώτες, η διάταξη αυτή δεν πρέπει υποχρεωτικώς να μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο.

- 38 Το Βασίλειο του Βελγίου ισχυρίζεται, τέλος, αφενός, ότι η υλοποίηση ενός δικτύου διασυνδέσεως απαιτεί *ipso facto* τη διέλευση των συνόρων και, ως εκ τούτου, συνεπάγεται τη συνεργασία με τις αρχές των άλλων οικείων κρατών μελών, και, αφετέρου, ότι το άρθρο 15/5 του νόμου για το αέριο προβλέπει ρητώς ότι τα αιτήματα περί απαλλαγής πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 39 Το άρθρο 22, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει ότι, για τις μεγάλες υποδομές φυσικού αερίου, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέψουν απαλλαγές ιδίως από τους κανόνες προσβάσεως στα δίκτυα. Το εν λόγω άρθρο, στις παραγράφους 3, στοιχεία δ' και ε', και 4, ορίζει ότι οιαδήποτε απόφαση απαλλαγής πρέπει να είναι αιτιολογημένη, καθώς και να δημοσιεύεται και να κοινοποιείται στην Επιτροπή, και ότι, στην περίπτωση διασυνδέσεως, η απόφαση αυτή πρέπει να λαμβάνεται κατόπιν διαβουλεύσεως με τις αρχές των οικείων κρατών μελών.
- 40 Η Επιτροπή προσάπτει στο Βασίλειο του Βελγίου ότι δεν μετέφερε τις διατάξεις αυτές στο εσωτερικό δίκαιο, καθόσον ο νόμος για το αέριο δεν επαναλαμβάνει όλους τους όρους που προβλέπει η οδηγία όσον αφορά τη διαδικασία λήψεως των αποφάσεων περί απαλλαγής. Το Βασίλειο του Βελγίου δεν αμφισβητεί τον ισχυρισμό αυτό. Εντούτοις, φρονεί ότι δεν υπέχει υποχρέωση μεταφοράς των εν λόγω διατάξεων στο

εσωτερικό δίκαιο, λαμβανομένων υπόψη τόσο των εσωτερικών γενικών κανόνων περί δημοσιεύσεως των πράξεων του Βασιλέα όσο και της απευθείας εφαρμογής των διατάξεων της οδηγίας.

- 41 Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, η μεταφορά μιας οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη δεν απαιτεί αναγκαστικώς ανάληψη νομοθετικής δράσεως σε κάθε κράτος μέλος. Ειδικότερα, η ύπαρξη γενικών αρχών του συνταγματικού ή του διοικητικού δικαίου μπορεί να καταστήσει περιττή τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο με ειδικές κανονιστικές ή νομοθετικές διατάξεις, υπό την προϋπόθεση, πάντως, ότι οι εν λόγω αρχές εξασφαλίζουν αποτελεσματικώς την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας εκ μέρους της εθνικής διοικήσεως και ότι, στην περίπτωση κατά την οποία η διάταξη της οδηγίας έχει σκοπό την παροχή δικαιωμάτων στους ιδιώτες, η νομική κατάσταση που απορρέει από τις προαναφερόμενες αρχές είναι αρκούντως ακριβής και σαφής ώστε οι ωφελούμενοι να είναι σε θέση να γνωρίζουν το πλήρες περιεχόμενο των δικαιωμάτων τους και, κατά περίπτωση, να τα επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (βλ. τις αποφάσεις της 23ης Μαΐου 1985, 29/84, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1985, σ. 1661, σκέψη 23, και της 16ης Ιουνίου 2005, C-456/03, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2005, σ. I-5335, σκέψη 51).
- 42 Εν προκειμένω, όσον αφορά τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 22, παράγραφος 3, στοιχείο δ', της οδηγίας, το οποίο αφορά τη δημοσίευση των αποφάσεων περί απαλλαγής, πρέπει να σημειωθεί ότι οι γενικές αρχές του βελγικού δικαίου περί δημοσιεύσεως πράξεων, τις οποίες επικαλέστηκε το Βασίλειο του Βελγίου, κατά τις οποίες δημοσιεύονται όλες οι πράξεις που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για μεγάλο αριθμό προσώπων, δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι εξασφαλίζουν την ορθή και πλήρη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της διατάξεως αυτής της οδηγίας. Συγκεκριμένα, η οδηγία αυτή επιβάλλει τη δημοσίευση όλων των αποφάσεων περί απαλλαγής του διαχειριστή. Πάντως, το Βασίλειο του Βελγίου δεν προσκόμισε στοιχεία που να καθιστούν δυνατή την απόδειξη με ακρίβεια και βεβαιότητα ότι οι αποφάσεις αυτές θεωρούνται πάντα ως αποφάσεις γενικού ενδιαφέροντος και, ως εκ τούτου, δημοσιεύονται πάντα.
- 43 Συνεπώς, όπως επισήμανε η Επιτροπή, στο μέτρο που οι εν λόγω γενικές αρχές δεν εγγυώνται την πλήρη και ορθή εφαρμογή του άρθρου 22, παράγραφος 3, στοιχείο δ', της οδηγίας, πρέπει να διαπιστωθεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν μετέφερε ορθώς τη διάταξη αυτή στο εσωτερικό του δίκαιο.

- 44 Όσον αφορά τα επιχειρήματα που προέβλεπε το Βασίλειο του Βελγίου σχετικά με την έλλειψη υποχρεώσεως μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο των διατάξεων της οδηγίας περί των απαιτήσεων της προηγούμενης διαβουλεύσεως με τα οικεία κράτη μέλη στην περίπτωση διασυνδέσεως και της κοινοποιήσεως στην Επιτροπή των αποφάσεων απαλλαγής, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, από το άρθρο 249, τρίτο εδάφιο, ΕΚ προκύπτει ότι η εκτέλεση των κοινοτικών οδηγιών πρέπει να διασφαλίζεται από τα κράτη μέλη με τα κατάλληλα μέτρα εφαρμογής. Το γεγονός ότι, υπό ιδιαίστες περιστάσεις, στην περίπτωση που ένα κράτος μέλος παρέλειψε να λάβει τα απαιτούμενα εκτελεστικά μέτρα ή έλαβε μέτρα μη σύμφωνα προς οδηγία, οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να επικαλούνται ενώπιον των δικαστικών αρχών μια οδηγία κατά του παραβάντος τις υποχρεώσεις του κράτους μέλους δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως δικαιολογία σε ένα κράτος μέλος προκειμένου αυτό να απαλλαγεί από την υποχρέωσή του να λάβει, εγκαίρως, τα κατάλληλα σε σχέση με το αντικείμενο κάθε οδηγίας μέτρα (βλ., συναφώς, τις αποφάσεις της 6ης Μαΐου 1980, 102/79, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1980/II, σ. 99, σκέψη 12~~3~~ της 11ης Αυγούστου 1995, C-433/93, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1995, σ. I-2303, σκέψη 24, και της 2ας Μαΐου 1996, C-253/95, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1996, σ. I-2423, σκέψη 13). Ομοίως, και κατά μείζονα λόγο, το γεγονός ότι ορισμένες διατάξεις της επίμαχης οδηγίας τυγχάνουν απευθείας εφαρμογής στην εσωτερική έννομη τάξη δεν αποτελεί δικαιολογία δυνάμενη να απαλλάξει τα κράτη μέλη από τις υποχρεώσεις τους τις σχετικές με τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό τους δίκαιο.
- 45 Τέλος, το άρθρο 15/5, παράγραφος 4, του νόμου για το αέριο, το οποίο προβλέπει την κοινοποίηση στην Επιτροπή των αιτημάτων περί απαλλαγής δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 22, παράγραφος 4, της οδηγίας, καθόσον η οδηγία αυτή επιβάλλει την υποχρέωση κοινοποιήσεως στο συγκεκριμένο θεσμικό όργανο της τελικής αποφάσεως, καθώς και όλων των σχετικών πληροφοριών.
- 46 Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 22, παράγραφος 3, στοιχεία δ' και ε', και παράγραφος 4, της οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις αυτές.

Επί των δικαστικών εξόδων

⁴⁷ Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του Βασιλείου του Βελγίου και αυτό ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Το Βασίλειο του Βελγίου, παραλείποντας να ορίσει οριστικώς διαχειριστές εγκαταστάσεων μεταφοράς, αποθηκείσεως και υγροποιημένου φυσικού αερίου, όπως προβλέπει το άρθρο 7 της οδηγίας 2003/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 98/30/ΕΚ, και παραλείποντας να μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 22, παράγραφος 3, στοιχεία δ' και ε', και παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις αυτές.

- 2) Καταδικάζει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)